

LIDIA KULIKOVSKI: „CA O ZI DE GLORIE VĂD DESCHIDEREA BIBLIOTECII «TÂRGU-MUREȘ»”

Stela TYMOFTI: Dragă doamnă Lidia Kulikovski, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, pe care ați condus-o mai bine de două decenii, a fost deschisă la 19 octombrie 1877 de către primarul Carol Schmidt. În 1990, ați fost aleasă director al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și, după modelul lui Carol Schmidt, ați revoluționat sistemul bibliotecar din Chișinău. Având sprijinul unor județe din România, ați deschis nouă biblioteci de carte românească în capitală, inclusiv Biblioteca „Târgu-Mureș”. De fapt, ați înălțat o cireașă pe torta însemnelor naționale – cartea românească! Cireașa visată, după cum spunea atunci Iulian Filip. Cum ați reușit? Cum ați găsit cărțile? Care au fost oamenii care v-au susținut?

Lidia KULIKOVSKI: Nevoia m-a împins să caut, iar norocul – să găsesc. Dar norocul intră acolo unde i se deschide ușa. Căutarea de carte era pe agenda mea din 1989. Eram șef la achiziție, eram omul care aducea cartea la BM. Din 1990, ca direc-



tor, era responsabilitatea mea de a revitaliza biblioteca. Chișinăuienii cereau carte în limba română. Am ajuns cu telefonul la Biblioteca de limbi străine din Rusia, știind că primesc exemplarul obligatoriu al tuturor cărților editate în România. Norocul meu a fost că picasem la timpul potrivit. Din lipsă de spațiu, scoteau dubletele la casare. Puteam lua vagoane de carte. Au plecat bibliotecarii noștri care au selectat cartea, dar oricum nu ajungea. Și iarăși, norocul mi-a scos în cale clujeanul basarabean Alexe Mare, care exact pe mine m-a întrebat cum să ajungă la

primar? Aflând că voia să discute despre înființarea unei biblioteci cu carte din România, imediat l-am scos din primărie și ne-am îndreptat spre Ciocana. Așa a fost să fie – el avea ideea, eu – soluția. Mă gândeam chiar să-i asigur pază să nu mi-l fure cineva... Peste 4 luni se deschidea „Transilvania”, eveniment național care, ca un joc de domino, a deschis toate drumurile, granițele către oameni care ne-au ajutat.

S.T.: *În 1996, în sărbătorii Ziua Limbii Române, în baza unui acord de colaborare semnat de dvs., directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, și Dimitrie Poptămaș, pe atunci directorul Bibliotecii Județene Mureș, a fost inaugurată Biblioteca „Târgu-Mureș” din sectorul Râșcani al capitalei. Cum v-a rămas în memorie acea zi?*

L.K.: Ca o zi de glorie văd deschiderea Bibliotecii „Târgu-Mureș”. De glorie o văd acum, la depărtare de ani... Atunci vedeam doar cărți, cărți, cărți... Asta era bucuria mea – să înclin balanța spre cartea în limba română – de la 8% de carte autohtonă în alfabet chirilic, la 80% – în alfabet latin. A trebuit să aduc peste 600 de mii de volume.

S.T.: *Cum l-ați descoperit pe Dimitrie Poptămaș – omul care a trăit o viață printre cărți? Spune lumea că dlui e un scriitor bancagiu. Ați râs de glumele lui?*

L.K.: În delegația venită de la Cluj la deschiderea bibliotecii „Transilvania”, dlui a fost prezentat ca fondator pentru că donase un număr impunător de carte și a fost ajutorul lui Traian Brad în dificila misiune de a deschide, în așa termeni strănși, o bibliotecă.

Domnului Dimitrie Poptămaș îi plăcea foarte mult la Chișinău. Venea an de an, chiar și după deschiderea bibliotecii „Târgu-Mureș”, la simpoziioanele de la „Transilvania”, întotdeauna cu o comunicare. Era cel mai bun și apropiat prieten al lui Traian Brad. Nu am întâlnit un om mai pozitiv decât el. Umorul lui era ardelelesc, filosofic, esența sau fabula căruia unii o conștientizau cu încetinitorul, adică a doua zi. Am trăit împreună evenimente de anvergură, profesionale și personale. Am fost în excursii pe care le organizam pentru delegațiile din România. I-am dus într-un an la Cernăuți (20 de oameni, dar nu mă întrebați cum i-am trecut granița în Ucraina fără viză). Apoi a trăit experiența confruntării cu forțele pacificatoare de pe Nistru – voia să treacă în Transnistria. Îi plăceau surprizele pe care i le pregăteam: vizite la Cricova, Mileștii Mici, Purcari, biblioteci, mănăstiri. Dar cel mai mult îi plăceau

vizitele în familia, era curios să cunoască oameni. Într-o seară, au mers la mine (trăiam într-o „țigară” de 20 etaje de pe bulevardul Dacia, intersecția cu Traian, la etajul 11) împreună cu Traian Brad, Gheorghe Buluță, Florin Rotaru de la București, care glumeau că ar trebui să nu stăm toți la un loc, dar să ne distribuim prin colțuri ca să ținem echilibrul casei. Se temeau de înălțime... Glume, râs până după miezul nopții, apoi au început cântecele... Aici voiam să ajung – Dimitrie Poptămaș era și este, sper, un mare cântăreț, o voce cu un timbru deosebit. Dacă se cerea cântec, Traian Brad îi oferea scena. Cântam la etajul 11 și după miezul nopții, dar nimeni din vecini n-a îndrăznit să intervină, atât de frumos cânta... Vă închipuiți, cât de vesele erau Zilele Bibliotecii „Târgu-Mureș”, dar prin tematici și contribuții erau super-profesioniste. El a venit cu ideea unui prim atelier de cercetare și bibliografie locală cu prezență internațională. Era tare la acest subiect, avea ce arăta și împărtăși. A fost modelul nostru în cercetare bibliografică. Am învățat de la el profesie și viață, omenie și dedicație.

S.T.: *Evenimentul a fost reflectat de către importante surse mass-media din Republica Moldova și România, dar și în filmul documentar Inaugurarea Bibliotecii „Târgu-Mureș”, realizat de Nicolae Băciuț, pe atunci redactor-șef la Editura „Tipomur” din Târgu-Mureș. Filmul a fost prezentat la TVR1, Antena 1, TV Târgu-Mureș și Moldova 1. Ați vizionat acest film? Povestiți-ne despre el.*

L.K.: Cum puteam să scap așa ceva? Colegii și partenerii noștri de Târgu-Mureș – Dimitrie Poptămaș, Nicolae Băciuț, Valentin Marica, oamenii din sfera mass-media, donatorii – aveau grijă să-l promoveze. Nu știu dacă se mai păstrează la biblioteca noastră. Trebuia găsit, cu puțin noroc, în arhiva postului „Moldova 1”. L-au făcut profesioniștii. Dar, întâi de toate, atât deschiderea bibliotecii, cât și Zilele Bibliotecii erau evenimente de anvergură, unice care se cereau filmate și retrăite de zeci de ori. Erau evenimente de care te desparți cu greu și simți nevoia revenirii.

S.T.: *Pe parcursul activității dvs., ați participat la diferite simpozioane, congrese cărturărești, stagieri la cele mai avansate centre culturale din lume. Care practici și proiecte au prins rădăcini în bibliotecile din Chișinău?*

L.K.: Prea multe ca să le înșir aici. Dar îmi amintesc cele care au devenit tradiționale: „Chișinăul citește”, „Ora poveștii”, „Ora de lectură”, „Lecturile verii”, „Ludoteca”... Influența a fost mult mai



mare: la nivel de gândire, abordare, design, management, imagine – toate s-au reinventat!

S.T.: *Ați spus, la un moment dat, că ați învățat limba engleză într-o lună pentru a merge într-o deplasare de serviciu în America... Cum v-a reușit? Scopul a scuzat mijloacele? Ce inițiativă ați adus de acolo în Republica Moldova?*

L.K.: M-am întors acasă cu experiență: pentru prima dată, BM a participat la un forum biblioteconomic mondial. A fost o lecție, dar și o reușită. Acolo am învățat cum e să organizezi

un for profesional internațional. Mi-a prins bine: făceam cele mai bune conferințe aniversare, cele mai bune conferințe din țară în proiectele europene. Alt beneficiu: am învățat o limbă care mi-a permis să spun întregii lumi ce facem noi la Chișinău și care îmi servește și astăzi – traduc articole (chiar și un volum), îmi permite să țin pulsul tendințelor, să fiu informată. Aș caracteriza această experiență printr-un termen al epocii digitale – a fost și a avut o influență de *transcend*.

S.T.: *Biblioteca de ieri – biblioteca de azi. Ce îi poate oferi astăzi cetățeanului o bibliotecă? Rolul tradițional al bibliotecarului – cel de „ghid cultural” – și-a mărit diapazonul?*

L.K.: Da, bibliotecarul a devenit un mentor cultural, cu o cuprindere de roluri pe care nu tot bibliotecarul le poate întruni: mediator și creator de conținut digital, specialist în comunicare, animator cultural, cercetător, creator de resurse, de cunoștințe, facilitator, formator...

S.T.: *Care este grija statului față de biblioteci și bibliotecari, cum o resimțiți dvs.?*

L.K.: Ați răsucit cuțitul în rană! Nu s-a manifestat niciodată... Întotdeauna, când puneau în scenă povestea bugetului, noi aveam un rol bine stabilit și pe vecie – Cinderella. Nouă ne revenea ceea ce rămânea după ce au împărțit tuturor... Nu vedeau rolul adevărat al unei biblioteci în comunitate. Așa a fost dintotdeauna – de la

nivelul cel mai înalt până la fondator... La ei, bugetul e un spectacol *allegro* (cu bucuria că au împărțit). La biblioteci, e un spectacol *non troppo* – pentru ei, dar dramatico-tragic pentru managerii bibliotecilor. Asta m-a întărit, m-a făcut bătaioasă, mi-a anihilat rușinarea. Deschideam orice ușă, mai ales a Direcției finanțe a Consiliului municipal.

S.T.: Ați adunat la bibliotecile din municipiu nu doar foarte multe cărți bune, ci și oameni de calitate. Cum îi selectați?

L.K.: Intuitiv! Dialogând. Și, unde simțeam conexiune psihologică, profesională, licăr în ochi sau umor (da, da – în dialog testam simțul umorului!), îi angajam. În greua muncă a bibliotecarului nu te descurci fără umor și atribui acest element succesului: m-a ajutat să coagulez o echipă, s-o școlesc, s-o motivez și permanent s-o provoc inteligent (cu suport).

S.T.: Cu siguranță, putem afirma că avem un trecut frumos. La fel ne-am dori să fie și viitorul, chiar dacă prin târgurile lumii se vorbește că bibliotecile nu vor supraviețui, iar cartea va dispărea. Dvs. ce părere aveți vizavi de aceste prognoze?

L.K.: Vorbele din „târgurile lumii” au capacitatea de a se transforma încet (dar acum – mai vertiginos) în tendințe, devenind periculoase dacă nu știm a le interpreta și domestici (adică să le facem de-ale noastre). Am mai răspuns la această întrebare jurnalistei Emilia Ghețu. Cartea nu va dispărea. Supoziția mea se bazează pe cercetări din trecut, prezent și pe cele futurologice. Oricât de sofisticate ar fi (deveni) gadgeturile prin care avem acces la informație, cartea nu va dispărea. Întotdeauna omul are nevoie de o retragere în sine, în intimitate, cu o carte pe care n-ar lăsa-o din mâini, pe care o poate mângâia, o vrea recită. Chiar dacă industria tehnologiilor face cartea vizuală, atractivă, nu există emoția conexiunii cu cartea, nu există funcția imaginației – vezi eroul, peisajul așa cum îl oferă programatorul, nu cum îl percepe cititorul. Aș cita din *Monologul unui e-book* de Umberto Eco, dar economia genului *interview* nu mi permite...

Cartea nu va dispărea. Supoziția mea se bazează pe cercetări din trecut, prezent și pe cele futurologice. Oricât de sofisticate ar fi (deveni) gadgeturile prin care avem acces la informație, cartea nu v-a dispărea. Întotdeauna omul are nevoie de o retragere în sine, în intimitate, cu o carte pe care n-ar lăsa-o din mâini, pe care o poate mângâia, o vrea recită.

S.T.: Într-un interviu mărturisiți că sarcasmul care vă caracterizează v-ar face foarte incomodă dacă ați activa în cadrul unui partid. Cum vă împăcați cu subalternii?

L.K.: Sarcasmul m-a făcut incomodă (dar și dorită) în domeniul biblioteconomic, inclusiv la BM. Unii îl consideră doar critic, dar, de fapt, îi un feedback constructiv. Eu și pe mine aplic sarcasmul. În relația cu colegii îl temperez, dar cel cu referire la mine n-are filtre... E o chestie aici... să știi limita, ca să nu treacă în ofensă. Recunosc, când sunt enervată, explodează câteodată limita. Acum n-am mulți subalterni și nu prea păcătuiesc... Dar ce fel de viață/activitate profesională, dacă nu dai feedback, nu discuți în contradictoriu, nu sar scânteii? Înseamnă că nu se întâmplă nimic și, deci, stăm pe loc. Important: știu a râde de mine și a-mi cere scuze.

S.T.: Lumea, care vă cunoaște, vă apreciază mult talentul culinar. Ba chiar în adolescență, ați menționat odată, visați să deveniți bucătar. Și dacă ar trebui să faceți iarăși alegerea, care ar fi?

L.K.: Tot bibliotecar! Fiind un bun bibliotecar, poți fi și foarte bun bucătar. Fiind un bucătar, nu cred că poți fi un foarte bun bibliotecar.

*Consemnare de Stela TYMOFTI,
șefa Bibliotecii „Târgu-Mureș”*